

Digues foll Ramon (8)

EL FOLL RAMON A LES AULES

Ismael Pelegri i Pons
Professor de Secundària



Ramon Llull és un nom fonamental de la nostra llengua i literatura. És, de fet, la figura més universal de la cultura catalana de tots els temps. Per açó, quan el currículum de l'ESO a les Illes Balears marca, entre d'altres objectius, que els alumnes han de «comprendre els textos representatius de la literatura en llengua catalana des de Fedat mitjana fins a l'actualitat, reconèixer i valorar la seva interrelacionalitat, la relació amb el context sociocultural i les convencions dels gèneres com a part del patrimoni comú» i, a Batxillerat, han de «conèixer les característiques generals dels períodes més representatius de la literatura catalana, com també saber-ne contextualitzar els autors i les obres més destacades», queda clar que, en la concreció de l'aula, Ramon Llull hi ha de ser un nom central.

Els alumnes poden conèixer, així, un autor potent i atractiu alhora. Primer, perquè va viure més de vuitanta anys en una època en què poc hi arribaven. La imatge que en tenim, la d'un vellet bonhomós de llarga barba cana, hi ajuda. Aquesta dada, anecdòtica, pren relleu en saber que Llull va dedicar els darrers quaranta anys de la seva vida a escriure prop de tres-cents llibres. Quin altre autor coneixem amb una productivitat semblant? A més, el primer, el «Llibre de contemplació en Déu», quatre vegades més llarg que el Quixot, va ser escrit originalment en àrab, i en català i llatí després. La seva obra completa, que s'està publicant, és colossal: un corpus format per desenes de milers de pàgines.

• A MÉS D'ESCRUIRE, Llull viatjava. Va recórrer gran part d'Europa (París i Roma, sobretot, però també territoris musulmans i fronterers), en una època en què viatjar, especialment per mar, era una activitat de risc (ell mateix va sobreviure a un naufragi amb setanta-quatre anys). Una activitat d'aquest tipus, gairebé obsessiva, escriure i viatjar durant més de quaranta anys, sense temps gairebé de fer res més (tot i que en fa fer moltes més, de coses), obeeix a una causa de força major: l'Art, un sistema de pensament inventat per Llull que servia per explicar el món, que era l'esquema bàsic per organitzar qualsevol ciència i que havia d'esdevenir un mètode infal·lible per convertir infidels perquè permetia demostrar científicament l'existència de Déu. L'Art condiciona la vida de Llull, n'explica les moltes pàgines escrites, els milers quilòmetres recorreguts, la seva follia il·luminada.

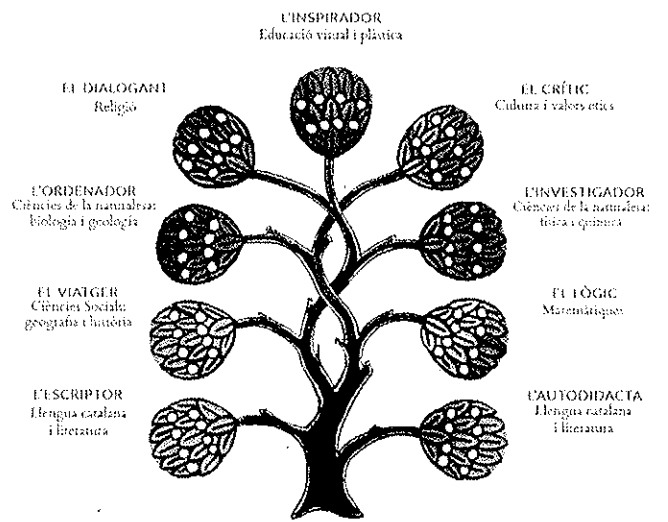
Els alumnes també han de tenir clar que Llull va ser un filòsof, no un autor literari. Si a dia d'avui apareix en les històries de la literatura és perquè hem considerat important allò que per al mallorquí era secundari. Ell no s'hi considerarà mai, escriptor. La literatura, a l'Edat Mitjana, era entreteniment. En canvi, per a Llull, la prioritat (o intenció primera)

era donar a conèixer la veritat, l'Art. Tot allò que servís a aquest objectiu era secundari (o segona intenció). Podia entretenir, però sobretot havia de fer arribar el seu missatge als lectors. Aquest és el motiu que explica l'ús instrumental que Llull va fer de la literatura.

Amb aquest marc teòric els alumnes ja tenen les coordenades mínimes per endinsar-se en la l'obra de l'autor mallorquí. Perquè no poden quedar-se en la teoria si el volen conèixer a fons. Aquí, els docents hem de tenir clar el seu bagatge lector (que el tenen, a pesar del que diuen algunes veus catastrofistes). També és fonamental l'actitud dels ensenyants respecte de la matèria (potser me'quívoc, però el fet de ser un autor tan complex, medieval i d'obra religiosa, el fa

només ho podem apreciar si llegim el «Cant de Ramon» o la «Vida coetània», entre d'altres. Hi ha molt material que connectaria amb els alumnes lectors. Disposam d'aquests textos, però, en edicions pensades per als estudiants? Sembla que, amb motiu de l'Any Llull, el panorama ha començat a millorar, però les mancances encara hi són.

• NO HEM D'OBLIDAR que el currículum també diu que els alumnes d'ESO han de saber « cercar, consultar, citar i aplicar estratègies de lectura comprensiva i crítica de textos, tant de fragments com d'obres completes i d'altres fonts d'informació per adoptar una visió personal i crítica ». I que, després, al Batxillerat han de poder «analitzar i comen-



Capçalera de la web didàctica «Enllulla't».

aparentment poc atractiu): és difícil ensenyar allò que a hom no li agrada. I, finalment, calen textos. En el cas de Llull, les mancances són evidents. Sembla que, a nivell educatiu, només hi hagi una obra vàlida per a ésser lectura d'aula, el «Llibre de les bèsties», el qual, per començar, no és una faula infantil i que, d'altra banda, és poc representativa del tot a què pertany, el «Llibre de meravelles». Fora d'aquí, trobam alguns textos, que varien en funció dels manuals, que solen anar acompanyats d'exercicis no gaire engrescadors. Els docents ens trobam amb poc material disponible, en aquest sentit.

Que Llull va ser el millor poeta místic medieval de la literatura catalana només es pot comprovar llegint els versets del «Llibre d'Amic e Amat». Que Llull domina i tergiversa, en benefici propi, els recursos de la literatura de l'època, cosa que el fa interessant i modern alhora, no es pot apreciar sense llegir-lo en fragments del «Blanquerna», del «Fèlix», del «Gentil»... Que Llull fa ús de l'autoficció, mecanisme amb què s'anticipa a la literatura del segle XX, tot creant un personatge que és ell mateix, amb el qual defineix com vol que ens l'imaginem en el futur (el vellet de barba blanca que hem citat abans),

des del punt de vista formal i del contingut, textos en prosa i en vers, de qualsevol tipologia i fer de la lectura una forma d'enriquiment personal i d'obertura al món». Enriquiment i obertura: vet aquí la clau de volta de tot plegat. Si volem tenir, formar, crear lectors, cal fer-ho a partir d'un contacte viencial amb la literatura. Hi ha poc marge de maniobra (el pes dels continguts literaris en els currículums és reduït), però les esclerxes hi són. Ens situam en un debat ben viu, el del pes real que la literatura té en l'ensenyament (amb la trista rutina que, amb cada reforma educativa perdem un llençol en aquest sentit) i en l'obvietat que no hi ha literatura possible sense els textos. Perquè la literatura no s'ensenyava sinó que es viu. Tot el que la redueix a la fredor acadèmica i a l'asèpsia dels continguts teòrics està condemnat al fracàs, perquè no acabarà formant part del bagatge vivencial i emocional dels alumnes. Perquè no hi connectaran. Viure Llull és apropiat-se de l'obra d'un clàssic, del segle XIII però amb una obra plenament actual: «si no ens entenem per llenguatge, entenem-nos per amor». Hi ha un missatge més potent a dia d'avui?

Asseguts a sa vorera

BONES FESTES

Díno Gelabert-Petrus
Periodista



Llevo ya unos años frecuentando esta columna opinando de esto y de aquello e intentando entrete-ner al personal con reflexiones que ni acostumbran a tener razón ni lo pretenden. No noto que con el paso del tiempo haya mejorado escribiendo -ni mucho menos pensando ni viviendo- y sigue habiendo artículos que me superan y para los que no tengo suficientes palabras ni tampoco suficientemente buenas. El de hoy, el que viene siempre antes de las Fiestas de la Mare de Déu de Gràcia, las de verdad, las que no suenan a barrio de Barcelona, se me atraganta cada año. No ha sido este la excepción.

A mis treinta he tenido el privilegio de vivir un buen puñado de fiestas con sus consiguientes actos, *bots*, *volem vi* i algún *pet*. Desde el año pasado mis fiestas, nuestras fiestas, las vivo desde la responsabilidad que conlleva el cargo de ser concejal de Maó, un privilegio que jamás imaginé y que animo a que la gente intente descubrir para entender mejor algunas decisiones que se toman.

Hasta me apetezca que el día pase lo más lento posible para disfrutar y exprimir cada momento

Puede que a priori sorprenda leer en un joven que no le disgusta tener que pasarse todo el día 8 de actos en actos con americana y camisa, en lugar de andar conquistando barras de bar o cantando a viva voz nuestras canciones. Te sonará raro, quizás, que hasta me apetezca que el día pase lo más lento posible para disfrutar y exprimir cada momento con la solemnidad que se merece. No olvides que son unos días en los que celebramos nuestra cultura, nuestra identidad, nuestra forma de ser. Y que tristemente se acaba el verano, para qué nos vamos a engañar.

Desde que Águeda Reynés me propuso optar a un cargo en el Ayuntamiento me he sentido un privilegiado en todo momento y creo que jamás le estaré suficientemente agradecido. Sé que este año tampoco podré acabar el jaleo en la samba o haciendo torres humanas con mis compañeros de rugby o que no nos pasaremos horas en el Café Tal con mis amigos de Cala Pato. También sé que el día 7, cuando quiera beberme la penúltima cerveza esa vocecita de la conciencia me dirá «*afuixa que demà a les 7 has de ser al teu lloc*». Y no os podéis imaginar lo orgulloso que estoy porque es muy difícil de explicar lo hermosa que se ve mi ciudad y mi gente desde lo alto de la tarima. Gràcies, Maó i bones festes.

dgelabertpetrus@gmail.com